



Arkivsak

25/03268-2

Saksbehandler

Lena Straume

Saksgang

Telemark ungdomsråd

Fylkeskommunalt eldreråd

Fylkeskommunalt råd for personer med
funksjonsnedsettelse

Hovedutvalg for samferdsel

Hovedutvalg for næring, industri og
klima

Hovedutvalg for kultur, reiseliv og
frivillighet

Hovedutvalg for utdanning, folkehelse
og tannhelse

Fylkesutvalg

Møtedato

01.04.2025

01.04.2025

03.04.2025

09.04.2025

09.04.2025

10.04.2025

10.04.2025

24.04.2025

Forslag til planprogram for regional plan for arealbruk og mobilitet i Grenland - høring og offentlig ettersyn

Innstilling fra fylkesdirektøren

1. Telemark fylkeskommune varsler oppstart av planarbeid for Regional plan for arealbruk og mobilitet i Grenland.
2. Forslag til planprogram legges ut på høring og offentlig ettersyn.

Bakgrunn og saksgang

I tråd med regional planstrategi Telemarksplanen (FT-sak 151/24) skal Regional plan for samordna areal og transport i Grenland 2014-2025 (ATP Grenland) rulleres. Planen skal omfatte kommunene som i 2024 vedtok Bypakke Grenland fase 2 (FT-sak 66/24) og Bystrategi Grenland 2024-2035 (FT-sak 67/24), det vil si kommunene Skien, Porsgrunn og Siljan.

Regionale planer etter plan- og bygningsloven skal ha et planprogram som beskriver hvordan planprosessen skal gjennomføres. Planprogrammet skal sendes ut på høring og offentlig ettersyn som en del av medvirkningsprosessen før endelig planprogram fastsettes av fylkeskommunen.

Saken legges frem for alle råd og hovedutvalg for orientering. Hovedutvalg for næring, industri og klima innstiller til fylkesutvalget som fatter endelig vedtak i saken.

Saksopplysninger

I nasjonal transportplan (NTP 2025-2036) er Grenland ett av ni prioriterte byområder som kan få en byvekstavtale. Byvekstavtalene er gjensidig forpliktende avtaler som skal bidra til bedre samordning i areal- og transportpolitikken. Avtalene omfatter betydelige statlige midler til byområdet.

En ny regional plan for arealbruk og mobilitet i Grenland skal:

- bidra til å nå lokale og nasjonale mål for klima, natur, attraktiv by, folkehelse og mobilitet
- være et verktøy for å gjennomføre bystrategien
- være et verktøy for å følge opp en byvekstavtale med statlige tilskudd til Grenland og grunnlag for bedre togtilbud
- bidra til større verdiskaping og dempe veksten i offentlige utgifter til infrastruktur, kollektivtransport og helse- og omsorgstjenester
- gi felles rammer og føringer for areal- og transportutviklingen
- bidra til å samordne og prioritere virkemidler på tvers av offentlige aktører innenfor arealutvikling, drift og investering til kollektiv, veg og bane

Det foreslås at planen får nytt navn, Regional plan for arealbruk og mobilitet i Grenland i samsvar med navn for nye statlige planretningslinjer.

Mål og føringer

Regional plan for arealbruk og mobilitet i Grenland skal bygge opp under satsingene i regional planstrategi (Telemarksplanen); inkluderende, skapende og naturrike Telemark.

Bystrategi Grenland 2024-2035 er byområdets felles strategi for areal og transport som ble vedtatt våren 2024. Ny plan for arealbruk og mobilitet i Grenland er ett av flere verktøy for å følge opp bystrategien og bidra til å nå de tre omforente målene. Ett av hovedmålene er det nasjonale nullvekstmålet. For å nå målene er det behov for helhetlig virkemiddelbruk, og dette er konkretisert gjennom fire innsatsområder som vist i kap.4 i planprogrammet og i bystrategiens kap 5.

Hovedmål Bystrategi Grenland

Grenland skal være et attraktivt sted å bo med levende bysentra og gode transportløsninger

I Grenland skal klimagassutslipp, kø, luftforurensning og støy reduseres gjennom effektiv arealbruk og ved at veksten i persontransporten tas med kollektivtransport, sykling og gange

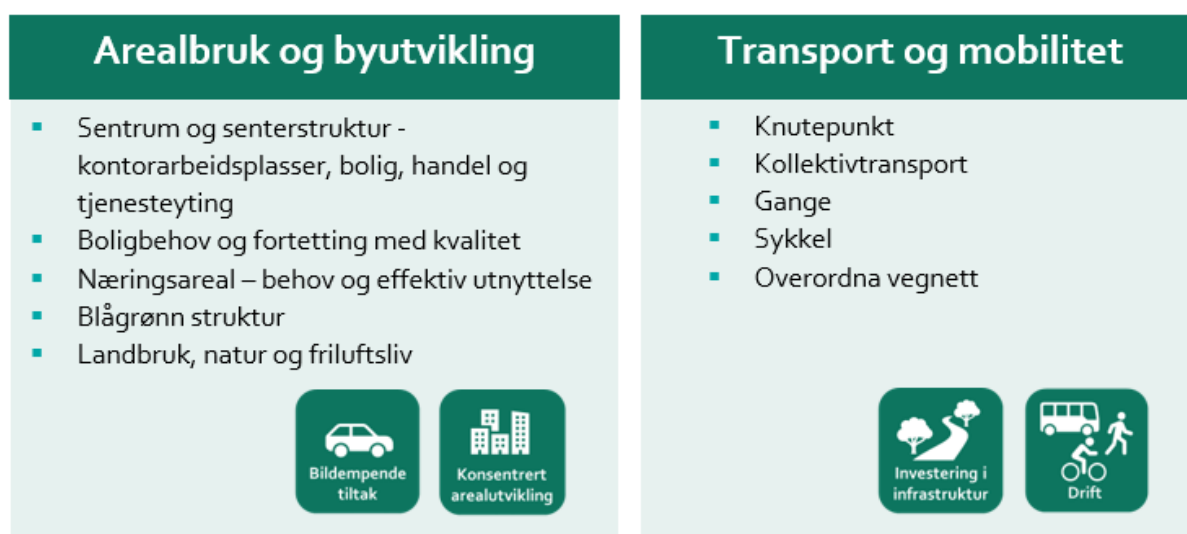
Regionen skal være attraktiv for et mangfoldig næringsliv og høykompetent arbeidskraft

I byområder med byvekstavtale forventer staten at hovedtyngden av veksten skal komme i eller i nærheten av større knutepunkter innenfor avtaleområdet. Dette er fulgt opp i den vedtatte bystrategien, og må konkretiseres videre i ny regional plan og kommuneplanene.

Plantema

Det foreslås at arbeidet med ny regional plan for arealbruk og mobilitet i Grenland tar utgangspunkt i to hovedtemaer; **1) arealbruk og byutvikling** og **2) transport og mobilitet**.

Hovedtemaene utdypes videre med flere deltema som vist i figuren under. Eksisterende kunnskapsgrunnlag og hva som trengs av ytterligere vurderinger og utredninger er oppsummert i planprogrammet kap. 8. Plantemaene følger opp statens krav og forventninger til kommunal og regional planlegging og byvekstavtale. Temaene dekker også innsatsområdene i bystrategien og Bypakke Grenland fase 2., og vil ta utgangspunkt i og supplere det omfattende kunnskapsgrunnlaget som lå til grunn for disse vedtakene.



Planprosessen

Planarbeidet organiseres som et prosjekt i Bystrategi Grenland-samarbeidet. Arbeidet med ny regional plan henger tett sammen med og samordnes med prosesser som gjennomføres i Bystrategi Grenland-samarbeidet. Det er svært viktig med god informasjon og involvering fra berørte parter i hele planprosessen.

Planarbeidet må avgrenses og koordineres mot følgende prosesser:

- Forberedelser til byvekstavtale med staten og eventuelt krav om en forenklet byutredning
- Arbeidet med Bypakke Grenland fase 2
- Regional plan for klima, energi og grønn omstilling i Telemark. Planarbeidet vil foregå parallelt og må samordnes, og grensesnitt mellom planene må avklares.
- Kommunedelplan Trommedalsvegen- Menstadbrua (Telemark fylkeskommune og Skien kommune)
- Kommuneplanens arealdel Porsgrunn
- Kommuneplanens arealdel Skien

Tabell med oversikt over fasene i planprogrammet

Fase	Hva som skjer i fasen	Tidsrom
Fase 0	Utarbeiding av kunnskapsgrunnlag Vedtak av bystrategi og bypakke fase 2	2020-2024 2024
Oppstartfase /Planprogram	Varsling av oppstart og forslag til planprogram sendes på høring. Informasjon i relevante politiske utvalg Oppstart av kartlegging, evaluering og utredninger Fastsetting av planprogram i fylkeskommunen	April 2025 Oktober 2025
Planfase	Gjennomføre utredninger og vurderinger. Medvirkning og møter med berørte aktører. Utarbeide forslag til regional plan.	Oktober 2025 – mai 2026
Høring	Politisk behandling i fylkeskommunen. Høring og offentlig ettersyn av planforslaget	Juni 2026 – november 2026
Endelig vedtak	Behandling av høringsinnspill. Politisk behandling og vedtak i fylkestinget.	Desember 2026 – april 2027

Gjennom planprosessen skal det legges til rette for høy grad av involvering og medvirkning, både fra politisk og administrativt nivå i fylkeskommunen og berørte kommuner, fra statlige aktører, fra interesseorganisasjoner og fra befolkningen. Det er to formelle prosesser for medvirkning, høring av planprogram og planforslag. I tillegg vil det bli lagt opp til ulike informasjonsmøter og verksteder.

Det vil blant annet legges til rette for orienteringer i relevante politiske utvalg og råd, i kommunene og fylkeskommunen underveis i planprosessen. Dette for å sikre god medvirkning og samordning med de kommunale planprosessene.

Oppfølging av planen

Regional plan for arealbruk og mobilitet er et verktøy for å gjennomføre bystrategien, bidra til å nå målene for Bypakke Grenland fase 2 og som grunnlag for en framtidig byvekstavgift med staten. Forslag til mål og indikatorer i Bystrategi Grenland 2024-2035 legges til grunn. Indikatorer må tilpasses og videreutvikles i tråd med framtidig behov og statlige krav, blant annet nye standardindikatorer for byvekstavgift.

Som del av regional plan skal det samtidig utarbeides et handlingsprogram for gjennomføring av planen. Handlingsprogrammet skal vedtas av regional planmyndighet, og behovet for rullering skal vurderes årlig. Bypakke Grenland fase 2 ble vedtatt av lokale parter samtidig med bystrategien og vil inngå i handlingsprogrammet til ny regional plan, på samme måte som fase 1 er del av gjeldende plan. Rammebetingelsene for fase 2 vil ligge fast i proposisjonen når den blir vedtatt i Stortinget. Forslag til andre tiltak og prosjekter i handlingsprogrammet i ny regional plan for arealbruk og mobilitet utover det som håndteres i Bypakke Grenland handlingsprogram vil bli utarbeidet i planprosessen.

Økonomiske, administrative og juridiske konsekvenser

Et vedtak om høring og offentlig ettersyn av planprogrammet vil alene ha begrenset med konsekvenser. Planprogrammet er en del av en større planprosess, som vil kreve samarbeid og ressurser på tvers av sektorer i fylkeskommunen. Det er prioritert belønningsmidler i 2025 til felles kunnskapsgrunnlag som skal benyttes til denne regionale planen og de kommunale planprosessene den skal samordnes med.

Gjennomføring av planarbeidet og oppfølging av planen i etterkant vil kreve at de offentlige aktørene, spesielt kommuner, fylkeskommunen og statlige regionale myndigheter, bidrar ressursmessig. Fylkeskommunen er planeier, og organiserer planarbeidet. Fylkesutvalget legger ut på offentlig ettersyn og høring. Fylkestinget er vedtaksorgan og regional planmyndighet.

En oppdatert og forankret regional plan for arealbruk og mobilitet vil gi felles rammer og føringer for areal- og transportutviklingen for alle aktører i regionen.

Ny plan vil erstatte gjeldende regional plan for areal og transport i Grenland 2014-2025 (ATP Grenland). Det innebærer at ATP Telemark, som gjelder for hele fylket, vil gjelde for Bamble kommune når ny plan for Grenland er vedtatt.

Konsekvenser for fylkets klimamål og FNs bærekraftsmål

Ny regional delplan for Grenland skal bidra til å nå regionale og nasjonale klimamål, og følge opp FNs mål for økonomisk, sosial og miljømessig bærekraft. Nullvekstmålet, forankret i belønningsavtaler og byvekstavtaler, er ett av statens viktigste virkemiddel for å nå klima- og miljømål i byområdene. Nullvekstmålet er forankret lokalt blant annet i Bystrategi Grenland 2024-2035 og bypakke Grenland fase 2.

Den helhetlige virkemiddelbruken bidrar blant annet til reduserte klimagassutslipp og mindre lokal forurensning, inkluderende, trafikk sikre og aldersvennlige byer og lokalsentre, bedre folkehelse og beskyttelse mot nedbygging av landbruksjord, biologisk mangfold og natur.

Fylkesdirektørens vurdering

Bystrategi Grenland har siden 2008 vært et forpliktende samarbeid om areal, transport og klima mellom kommunene, fylkeskommunen og staten. Gjeldende regional plan for samordna areal og transport i Grenland 2014-2025 er ett av virkemidlene partene har samarbeidet om.

Fylkesdirektøren foreslår at planen får nytt navn, *Regional plan for arealbruk og mobilitet i Grenland*. Da benyttes tilsvarende begrep som i nye statlige planretningslinjer for arealbruk og mobilitet. Begrepet mobilitet signaliserer et mer helhetlig og mer menneskeorientert perspektiv. Mobilitet handler om å gi folk økt tilgjengelighet, uavhengig av transportmiddel, til relevante og attraktive reisemål.

Byutvikling krever samspill mellom mange aktører, og skjer som et resultat av en rekke beslutninger på tvers av fagområder og tjenester, som til sammen påvirker hvordan vi lykkes. Arealpolitikken legger grunnlaget for transportbehovet. Lokalisering av bolig, handel og

arbeidsplasser påvirker reisebehov og valg av transportmiddel i hverdagen. En ny regional delplan for Grenland skal bidra til å samordne og sikre en effektiv arealbruk og transportutvikling i byområdet i tråd med nullvekstmålet, slik staten forventer. Planen vil derfor være sentral i arbeidet med å forhandle om og kunne følge opp en byvekstavtale.

En ny regional plan for arealbruk og mobilitet i Grenland skal bidra til å nå lokale og nasjonale mål for klima, natur, attraktiv by, folkehelse og mobilitet. For å samordne kommunenes, fylkeskommunens og statens virkemidler og ordninger best mulig er de samme partene med i Bypakke Grenland, belønningsavtalen, ny region plan og en framtidig byvekstavtale. Planarbeidet vil bygge videre på det omfattende eksisterende kunnskapsgrunnlaget som er utarbeidet i felleskap i Grenland, i tillegg til føringene som ligger i den vedtatte bystrategien og bypakke fase 2.

I NTP 2025-2035 er det angitt at et oppdatert og omforent faglig grunnlag i form av forenklede byutredninger er helt avgjørende for å kunne gjøre gode vurderinger av hva som er nødvendig for å nå nullvekstmålet, og at slike utredninger som hovedregel skal foreligge før staten inviterer til forhandlinger eller reforhandlinger av byvekstavtaler. Arbeidet med en eventuell byutredning, ny regional plan og kommunenes arealplaner bør samordnes for å få synergieffekter. Dersom staten vil gjennomføre en byutredning, bør det avklares så snart som mulig.

Fylkesdirektøren anbefaler å varsle oppstart av planarbeid for Regional plan for arealbruk og mobilitet i Grenland, og å legge forslag til planprogram ut på høring og offentlig ettersyn.

Vedlegg:

1. Forslag til planprogram regional plan for arealbruk og mobilitet i Grenland 19.03.2025
2. Bystrategi Grenland 2024-2035